

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vztahy mezi organismy

**Tento materiál vznikl v rámci projektu
CZ.1.07/1.1.14/01.0042
Jdeme s dobou – moderně a tvořivě
na Střední škole spojů a informatiky,
Tábor, Bydlinkého 2474**

Konkurence

Predate

Parazitismus

Mutualismus

Zpracovaly:

Mgr. Karla Machoňová, Ing. Dana Almášiová

SŠ spojů a informatiky Tábor
2013

Predace je vztah dvou organismů - predátora a jeho kořisti, jeden organismus se stává potravou druhého

Predace je vztah vnitrodruhový nebo mezidruhový

Obě možnosti jsou správné

Vnitrodruhová predace je velmi vzácná, víte jak se jí říká

Kanibalismus

**Predátor může být jednak masožravec,
ale také býložravec. Oba si hledají svou kořist.**

Je na první pohled patrné, že je rozdíl mezi kořistí masožravce a býložravce

Vysvětlete, v čem je zásadní rozdíl

*Masožravec svou kořist zabije,
kdežto po zásahu býložravce
kořist většinou přežívá*

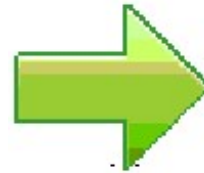
**Ani kořist není zcela bezbranná a může se
různými prostředky bránit útokům predátorů.**

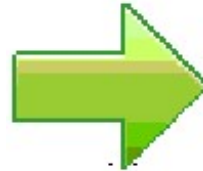
Parazitismus je vztah dvou organismů - parazita a jeho hostitele, kdy jeden organismus (parazit čili cizopasník) má zisk a druhý organismus na něj doplácí (hostitel).

Podle místa napadení hostitele dělíme parazity na:

Ektoparazity

Endoparazity

Co je to hnízdní parazitismus ?

*Je to zvláštní případ parazitismu ,
dobře známý například
u kukačky .*

Co je to poloparazit,

zkuste odhadnout kdo nebo co by to mohlo být

Jsou to zelené rostliny, jež z hostitele přijímají jen vodu a minerální látky a organické látky pro život si v procesu fotosyntézy vyrábějí sami

Příkladem může být:

Jmelí

Ochmet evropský
Vyskytuje se spíše v jižní Evropě

Pojmenujte obranné taktiky na následujících obrázcích:

Vymyslete další příklady obrany proti predátorům.

**Ektoparazité se přživují na hostiteli, přímo na povrchu jeho těla.
Po nasycení svého hostitele dobrovolně opouštějí, většinou ho svým zásahem nezabije.
Například: komár , pijavice,**

klíšě

blecha

Endoparazité žijí uvnitř těla hostitele, v jeho útrokách, tkáních či buňkách.

Dobrovolně svého hostitele neopouštějí, většinou ho svým zásahem zabije nebo ohrozí na životě, život parazita končí spolu s hostitelem.

Například:

Roup dětský, škrkavka dětská

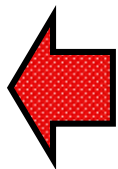

Tasemnice mnohočlenná

Svalovec stočený

Vylíhnuté larvy pronikají z trávicí soustavy do lymfatické soustavy a dále do krve, která je roznese do příčně pruhované svaloviny po celém těle.

Jaký je český význam *Soupeření*
slova

Mezi organismy dochází ke konkurenčnímu boji například o prostor, potravu, světlo, partnera, vodu, vliv ve skupině a další.

Konkurenci dělíme na vnitrodruhovou a mezidruhovou.

Vnitrodruhová konkurence

Mezidruhová konkurence

Vnitrodruhová konkurence

Je soupeření mezi jedinci stejného druhu (čili v rámci jedné populace).
Co je to populace?

Nejčastěji je pozorován konkurenční boj o partnerku resp. partnerky (méně často o partnera).

Populace je soubor jedinců téhož druhu, nacházejících se v jednom určitém místě v jednom určitém čase.

Pokud není dostatek zdrojů, dochází též (jako v mezidruhové konkurenci) k boji o zdroje potravy, prostor.

Mezidruhová konkurence

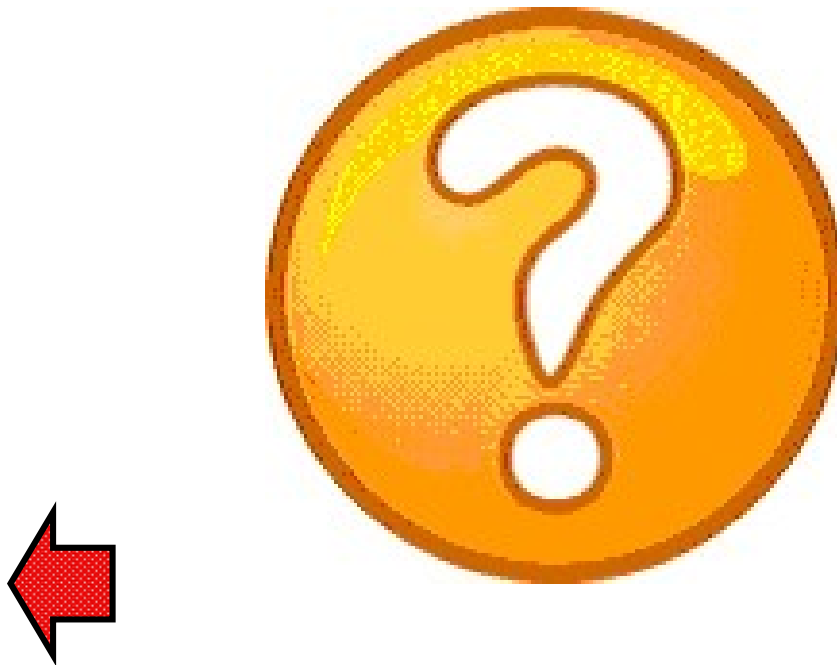
Konkurují ty organismy, které mají podobné nároky na životní podmínky.
Mezidruhová konkurence často vede k omezení areálů
(například tygr dnes žije jen v Asii a jeho velký konkurent lev zase jen v Africe).

U rostlin je v mezidruhové konkurenci významný jev zvaný ALELOPATIE.

Co je to ekologická nika?

ALELOPATIE

Víte někdo, co by to mohlo znamenat?

Tak to alespoň zkuste odhadnout!

Alelopatie spočívá v tom, že jeden organismus působí na druhý organismus svými chemickými látkami, které vypouští do prostředí, a tak získává v konkurenčním boji převahu

Příkladem takových rostlin je třeba

bolševník velkolepý,

pelyněk pravý,

šalvěj lékařská,

trnovník akát.

Mutualismus je vzájemné ovlivňování či soužití mezi dvěma či více organismy , které je pro všechny zúčastněné organismy prospěšné.

Dělí se na :

1. symbióza

2. protokooperace

3. kooperace

Symbióza je velmi těsný vztah, kdy spolu dva organismy trvale žijí.

Někdy je vztah tak těsný, že vznikne nový organismus.

Příkladem je třeba lišejník.

Jedná se o symbiózu dvou organismů tak těsnou a trvalou, že vytvořily zcela nový organismus.

Tipněte si, z jakých dvou organismů se skládá

**Symbiózou je také vztah některých bakterií a rostlin
(vojtěška, hrách, jetel,...)**

Umějí totiž fixovat atmosférický dusíku

lišejník = houba + zelená řasa

*houba nasává vodu a minerální látky
zelená řasa provádí fotosyntézu*

Protokooperace je nevědomá spolupráce dvou organismů

Asi nejčastější je vztah opylovač + rostlina

V čem je prospěšná tato spolupráce pro opylovače a v čem pro rostlinu

Opylovač je nalákan na sladký květní nektar, tedy potravu a mimochodem s sebou přinese pyl z jiné rostliny a dojde k oplodnění, tedy přispěje k rozmnožení rostliny.

Kooperace je vědomá a cílená spolupráce dvou organismů

Tato spolupráce se děje pouze u živočichů a ti se jí učí od starších členů druhu.

Příklady:

1. medojed kapský + medozvěstka křiklavá

2. buvol a ptáci

Buvol je velmi nebezpečné a obávané zvíře, na jeho hřbetě je pták v naprostém bezpečí a zároveň se nakrmí cizopasníky z jeho kůže. Pro buvola je očištná kůra od cizopasníků velmi příjemná a úlevná.

Dokážete uvést další příklady vědomé spolupráce mezi organismy

Žralok a rybky čističky (štítoenci)

Při nebezpečí se rybka Klaun očkatý ukryje mezi chapadla sasanky, kde je dobře chráněný před svými nepřáteli.

Na oplátku sasance přiláká ostatní ryby, které se stanou kořistí sasanky.

